

Συνέντευξη με τον κ. Βερδινάκη Νικόλαο (B.N.)
Συμμετέχει ο γιος του, κ. Βερδινάκης Κων/νος (B.K.)
Κρήτη, Περβόλια Ν. Ρεδύμνης, Τ.Ε.Ι. Κρήτης (Παράρτημα Ρεδύμνου)
27 Οκτωβρίου 2004

Ερευνητές συμμετέχοντες στη συνέντευξη:

Θεοδοσοπούλου Ειρήνη

Ερ. Σήμερα 27 Οκτωβρίου του 2004 έχουμε τη τιμή να μιλάμε με τον κύριο Βερδινάκη Νικόλαο στα Τ.Ε.Ι. Ρεδύμνου. Κύριε Βερδινάκη πώς ξεκινήσατε να μαθαίνετε λύρα; Κατάγεστε; Από το Γερακάρι Αμαρίου.

B.N. Από το Γερακάρι.

Ερ. Αμαρίου.

B.N. Από το Γερακάρι Αμαρίου, Δήμος Συβρίτου τώρα.

Ερ. Μάλιστα.

B.N. Οι κοινότητες τότε, τώρα ήταν Δήμοι.

Ερ. Ναι.

B.N. Πώς έμαθα τη λύρα;

Ερ. Ναι.

B.N. Εγώ από μικρό παιδάκι, μα πολύ μικρό επήγαινα στο σχολειό εις στους Ασωμάτους, διότι εμάς μετά μας κάψανε οι Γερμανοί, μας χαλάσανε το χωριό και πήγαμε σε σχολές. Δεν είχαμε ούτε σχολειά, ούτε φαί να φάμε, ούτε τίποτα. Και γυρίζαμε τότε σχολές η βασίλισσα στο Ασώματο «Παιδική Στέγη», η λεγόμενη, και μας επήγαν εκεί πέρα να πούμε. Εκεί πήγαμε σχολειό, εκεί τρώγαμε, πίναμε. Ο πρόλογος είναι για τη μουσικότητα. Έχουμε ένα δάσκαλο ο οποίος λεγότανε Χάρης Σαριδάκης και έπαιζε ωραίο βιολί. Όταν εγώ άκουγα το βιολί εκοίταζα, εγώ ήμουν κοπέλι, έκανα έτσι. Μ' άρεσε πολύ να πούμε, η μουσική. Και έκανα εγώ έτσι, να πούμε. Μια φορά μου μιλιώ «το πας, ε, Βερδινάκη», μου λέει, «εσύ είσαι πολύ μερακλής». Λοιπόν, προσπάδησε να μάθεις και κάνα οργανάκι. Τέλος πάντων.

Ερ. Από πού καταγότανε αυτός;

B.N. Αυτός... πού βγαίνει το καλό νερό; Στο Ζαρό. Από το Ζαρό και η γυναίκα του ήτανε από το Άνω μέρος, απ' το Αμάρι. Δασκάλα αυτή, αυτός ήτανε δάσκαλος. Ναι, εν πάσει περιπτώσει, φύγαμε μετά, τελείωσε η περίοδο που πηγαίναμε στη Σχολή, έρχομαι στο Γερακάρι, είχαμε το λυράρη αυτόν το μοναδικό τον Ακουμιανάκη ή Χαντρακομανόλης, έτσι δα τον λέγανε, και όπως δε να ακούσω εγώ λύρα, έτρεχα, γιατί μ' άρεσε πολύ η λύρα ρε παιδί μου. Μια δόση λοιπόν, μεγάλωσα εγώ λιγάκι, μεγάλωσα εγώ λιγάκι να πούμε, λέω εγώ θα πάρω μια λύρα. Και ήταν και άλλα παιδιά εκείά πέρα. Μαθαίναμε μαζί, με κανένα δεν έμαθε. Λέω, «πού θα βρω λύρα»; Δεν είχα λεφτά ν' αγοράσω. Και είχα ένα αδερφό ο οποίος ήτανε χωροφύλακας, έφυγε και πήγε χωροφύλακας. Και έπαιζε λύρα, λύρα λίγο, έτσι ερασιτεχνικά, να πούμε. Λέω της μαμάς μου «ίντα κάνει ο Πολύδωρος», Πολύδωρο τον λέγανε, «τη λύρα ο Πολύδωρος»; Λέει «τάξε πως την έχει βάλει στην κασέλα». Εμάς οι κασέλες ήτανε τότε, εσείς δεν ξέρετε...

Ερ. Μεγάλες, ψηλές, και βάζανε ρούχα.

B.N. Μεγάλες, δεν υπήρχανε οι ντουλάπες και τα αυτά που βάζουνε τώρα. Ήταν τότες μια κασέλα που βάζανε τα ρούχα τους, να πούμε. Και πάω και ανοίγω την κασέλα και τι ήταν να δω τη λύρα! Ω, ω! Πάω και την παίρνω, αλλά δεν είχενε τρίχες το δοξάρι, χορδές είχενε βέβαια. Αλλά δεν ήξερα ούτε να κουρντίσω, ούτε... τέλος πάντων. Λίγο - πολύ ήτανε κουρδισμένη την είχε αφήσει αυτός εκείά πέρα. Αλλά δεν είχε τρίχες το δοξάρι. Ίντα να γενώ τώρα, πού θα βρω. Να πας να βρεις αδανάτους, να κόψεις αδάνατο να τόνε ξεράνεις και αυτόν τόνε βάνεις, έχει αυτός από μέσα κλωστές, και με αυτό φτιάχνουν τα δοξάρια. Μπορεί και έτσι να είναι, Κωστή. Εγώ πού να πάω να γυρεύω, μικρός ακόμη, ξυπόλυτος, κακουχίες, βάσανα, τότες σας, και πάω και είχαμε, με συγχωρείτε, ένα ζώο μουλάρι, τότε υπήρχανε τα μουλάρια, γιατί δεν υπήρχανε μεταφορικά μέσα, και είχαμε μουλάρια και τα παίρναμε, και μετά τα δένανε κάπου. Είναι ένας κύριος εκείά πέρα και έχει ένα μουλάρι, και το έδενε σε μια συκιά, και έτσι κοντό - κοντό, για να μην πάει να φύγει μετά. Το έδενε τακτικά εκείά. Και υπήρχε ένα μπεντενάκι εκεί ψηλό, και πήγα εγώ και βαστούσα μια μπαστούνα, κατσούνα, εκεί έτσι. Και έσερνα την ουρά του από πίσω, απάνω από κει

και έστερνα την ουρά του και έβγαλα τρίχες για να τις βάλω στο δοξάρι. Έβγαλα τρίχες να το βάλω στο δοξάρι, αλλά αυτό καμιά φορά κλωτσούσε και φοβούμουνε. Αλλά εβαριέτο να κλωτσάει, γιατί χτυπάει στο ντουβάρι και έβγανα εγώ κάπως κάποια φορά, εγώ έβγανα κάπως, αλλά στο δοξάρι δεν εφτάνανε οι τρίχες, ήταν κοντές. Δηλαδή πώς αρχίσαμε και πώς.. και βάνω μέχρι εκεί που φτάνανε οι τρίχες αυτές και ύστερα στην άκρα δένω με ένα..., σπάου, το βάνω στην άλλη άκρη του δοξαριού και ξάφνου εγώ το σπάω και παίζαμε λύρα. Βέβαια είχαμε ρετσίνες, εβάνανε κερασιές κόλλα, ξερή βέβαια απού δεν εκολλούσε, ξερή, πολύ ξερή. Και από την πρώτη φορά που έπαιζα τη λύρα να παίζω, κάτι καθάρισα, κάτι και βγήκα μετά και συνέχεια εγώ τρυγούνιζα τη λύρα. Και η κακομοίρα η μάνα μου, ο Θεός να τη συγχωρέσει, οι γονείς μου δηλαδή ήθελαν να μάθω λέει γράμματα και δεν με αφήσανε ν' αυτώσω στη λύρα, αλλά εγώ επέμενα στη λύρα και μου καίγανε τσι τρίχες του δοξαριού, και ξανάκανα την ίδια δουλειά, μέχρι που με βαρεθήκανε και με παρετήσανε. Ναι, αυτή η δουλειά έχει συμβεί από το Δημοτικό. Στα δεκαπέντε μου χρόνια, δεν σου λέω πως ήμουνα άστος, έπαιζα καλά. Από τα δεκαοχτώ και πάνω επήγαινα σε γάμους, επήγαινα σε κέντρα, παντού. Αραβωνιάσεις, βαφτίσια. Ναι, και την εποχή εκείνη να βέβαια, είχα πολύ δουλειά. Μέχρι προ δέκα χρόνια βγήκαν τα παιδιά να πούμε. Εγώ εβαρεθήκα μετά, τα παρετήσα και έρχομαι μετά στα κέντρα εδώ, Ηράκλειο, Χανιά, εδώ, γάμους, παντού σε όλη την Κρήτη πηγαίναμε. Και στην Αθήνα επαίζαμε σε γάμους. Αυτά.

Ερ. Εσείς ποιον είχατε σαν πρότυπο; Ποιον ακούγατε εκείνα τα χρόνια που ήσασταν παιδί. Σε ποιον θέλατε να μοιάσετε;

Β.Ν. Του Κλάδου.

Ερ. Του Κλάδου.

Β.Ν. Του Σκορδαλού πρώτα, είπα. Του Σκορδαλού, αλλά και ο Κλάδος ήταν ωραίος και μ' αρέσει πάρα πολύ. Μ' αρέσει, αυτός ζει ακόμα. Και ο Μουντάκης, αλλά εμένα η αδυναμία μου ήταν ο Σκορδαλός. Και μετά ο Κλάδος και ο Μουντάκης μπορεί να ήταν πιο καλύτερος, αλλά με το σύστημα, το χρώμα των οργάνων του Μουντάκη και του... Αυτό μ' άρεσε πάρα πολύ. Το χρώμα δηλαδή, της λύρας. Ναι, και τα περισσότερα

κομμάτια που παίζω τώρα είναι του Σκορδαλού και του Μουντάκη. Έπαιζα και παίζω ακόμα βέβαια, λιγάκι, όχι πολύ.

Ερ. Εκεί στο Γερακάρι υπήρχε έτσι άλλος λυράρης, εκτός από τον Χαντρακομανόλη;

Β.Ν. Τώρα;

Ερ. Εκτός από τον Χαντρακομανόλη. Παλιά.

Β.Ν. Παλιά; Ήτανε εγώ δεν τους έφτασα όλους αυτούς. Ήταν λέει ένας Χρήστος Κραουνάκης. Εγώ δεν τσι έφτασα... ο Χρήστος αφού λέω τώρα ζούσε, τότε θυμάμαι αφού ζούσε αλλά δεν τότε θυμάμαι να παίζει λύρα. Ένας Σιράγας Πέτρος, αλλά σου λέω τώρα πού φουρνίζουν, πού τρυγούνε. Όχι βέβαια ο άνθρωπος....

Ερ. Από μουσικές οικογένειες, η δική σας οικογένεια;

Β.Ν. Στο Γερακάρι μόνο η δική μας ήταν μουσική οικογένεια.

Ερ. Ποιος άλλος έπαιζε εκτός από τον αδερφό σας;

Β.Ν. Ο παππούς μου. Δεν το είπαμε αυτό;

Ερ. Ο παππούς σας.

Β.Ν. Ο παππούς μου, εγώ δεν τον έφτασα, τον παππού μου. Εγώ γεννήθηκα το '34 και έχω μια αδερφή μεγαλύτερη και μετά ήμουνα εγώ. Και όταν κρατούσε η μάνα μου την αδερφή μου με κράταγε...ση! Α, ναι. Όταν κρατούσε την αδερφή μου πέθανε αυτός και δεν τον έφταξα καθόλου. Και μετά δύο χρόνια, γεννήθηκα εγώ. Ναι και μετά λοιπόν εγώ ξεκίνησα και προηγουμένως αυτό. Μετά λοιπόν αυτός ήταν ο αδερφός μου που είχε τη λύρα να πούμε και έπαιζε, επολεμούσε και αυτός να μάθει τότε και πήγες χωροφύλακας, επαρέτησε τα όργανα και βρήκα εγώ την λύρα στην κασέλα αφού σας είπα προηγουμένως και έτσι άρχισα μετά εγώ.

Ερ. Τότε όταν ήσασταν μικρός,

Β.Ν. Εγώ;

Ερ. Ναι, όταν ήσασταν μικρός, έτσι...

Β.Ν. Δεν ήμουνα πολύ μικρός, απίς εβγήκα από το Δημοτικό, ήμουν πολύ μικρός. Δεκαπέντε χρονών είπα προηγουμένως, ότι άρχισα την λύρα στα δεκαοχτώ άρχισα και έπαιζα σε γλέντια, σε βαφτίσια, σε γάμους, σε πανηγύρια, παντού, εκεί γύρω - γύρω. Μετά όμως πήγα σε όλη την Κρήτη.

- Ερ. Ναι. Στα δεκαοχτώ σας ας πούμε είχατε να σας συνοδεύει λαούτο;
- Β.Ν. Πώς δεν είχα.
- Ερ. Είχατε μαντολίνο; Τι είχατε;
- Β.Ν. Λαούτα. Μα δεν τα είπαμε, τα λαούτα τα έχουμε γραμμένα.
- Ερ. Τα έχουμε γραμμένα, αλλά να γραφτούνε και στην κασέτα τώρα.
- Β.Ν. Τότε δεν υπήρχανε μηχανήματα, δεν υπήρχανε... Εμείς αγωνιστήκαμε για την παράδοση της Κρητικής μουσικής. Όπως είπα προηγουμένως για τα δοξάρια και τσι τρίχες και τα αυτά. Εμείς.. Εδώ έχουνε μηχανήματα, έχουνε τέλος πάντων. Θε' να πάμε σε ένα γάμο και δε' να είναι εκατό - πενήντα, διακόσιοι ανδρώποι, π.χ. και να προσπαθούμε, χωρίς μηχανήματα, χωρίς πράμα, να κουραζόμαστε, και να γινόμαστε... και να μπορούμε να αποδώσουμε κάτι, να αποδώσουμε κάτι, κατάλαβες! Ναι. Και κουραζόμαστε, γιατί τώρα δεν είναι τίποτα. Εγώ έφταξα, εγώ έφταξα τα... Μετά βέβαια αυτό γινότανε μέχρι το απού γίνηκα εγώ είκοσι πέντε, τριάντα χρόνων, όχι τριάντα πέντε. Εντάξει, μετά επαίζαμε με μηχανήματα. Επαίζαμε με μηχανήματα μετά. Αλλά στην αρχή μέχρι τα τριάντα πέντε μου χρόνια, από τα δεκαπέντε μου μέχρι τα τριάντα πέντε μου, σκέτα, χωρίς μηχανήματα, χωρίς πράμα. Και όλοι μας κουραζόμασταν, ξαγρυπνούσαμε, δεν μας αφήνανε να κοιμηθούμε, μετά παρές, όλη νύχτα, όλη μέρα θα πω, την άλλη μέρα το βράδυ. Στα πανηγύρια, δυο - τρεις ημέρες, γιατί εδώ πάνε οι οργανοπαίχτες, καδίζουν τρεις - τέσσερις ώρες, το πολύ πέντε και μετά τα μαζεύουνε και σηκώνονται και φεύγουνε με τα μηχανήματα τους, και πηγαίνουμε μετά ξεκούραση, απόλαυση.
- Ερ. Ο γάμος τότες πόσες μέρες κρατούσε; Γινότανε πρόγαμος, γινόταν αντίγαμος;
- Β.Ν. Ο γάμος τότε, πρόγαμος δεν υπήρχανε τότε και τον πρόγαμο τότε βγάλανε εδώ τελευταία κάνα δυο χρόνια. Εμείς τότε ο γάμος εκρατούσε δυο βραδιές, δηλαδή ήταν για τον πρόγαμο, ήταν σα πρόγαμος, αλλά δεν έκαναν τραπέζια, και τέτοια. Θε' να πάμε τα όργανα στο σπίτι της νύφης ή του γαμπρού π.χ. γιατί τότε την εποχή είχενε άλλα όργανα ο γαμπρός, άλλα

όργανα η νύφη. Μπορεί στο Γερακάρι να ήτανε από το Γερακάρι και η νύφη και ο γαμπρός και να είναι δυο γλέντια.

Ερ. Ναι.

B.N. Με καταλάβατε; Ναι. Και παίζαμε εκεί μια ώρα, δε' να πιούμε ένα ποτηράκι κρασί και να ευχηθούμε αύριο με το καλό τέλος πάντων, στο ζευγάρι.

Ερ. Τι σκοπούς παίζατε;

B.N. Όλα τα κομμάτι που παίζαμε τώρα, χωρίς αυτά τα νέα που βγάνουνε οι νέοι, γιατί δεν μου πολύ αρέσουνε, και δεν προσπαθούν. Ήταν του Σκορδαλού κομμάτια, ήταν του Κλάδου, του Μουντάκη, αλλά περισσότερο του Σκορδαλού και του Κλάδου. Πεντοζάλια, συρτά, καλαματιανά, όπως είπαμε και προηγουμένως, ταγκά, βαλς, εγώ δηλαδή σε αυτά ήμουνα ωραίος. Σε αυτά δηλαδή, τα ευρωπαϊκά, που λένε.

Ερ. Όταν στολίζανε τη νύφη υπήρχε ειδικός σκοπός, τι λέγανε;

B.N. Ναι, μωρέ, μα τον ξέχασα τώρα. Σηκώσου... Μα πώς το λέγανε τώρα...

(Τραγουδάει το σκοπό)

«Σηκώσου νυφάρακι μου και κάμε το σταυρό σου»...

Και λέει μετά: «Να πάρεις να βρεις το σπίτι σου και το αρχοντικό σου, (το καινούργιο)».

(Τραγουδάει)

«Να πας να βρεις τη νύφη σου και το αρχοντικό σου».

«Γαμπρέ τη νύφη... (μετά λέγαμε του γαμπρού) να αγαπάς»...

Δεν θυμάμαι τώρα μωρέ, άστο.

Ερ. Αυτά τότε τα λέγανε, στο στόλισμα της νύφης τα κάνανε αυτά, τα λέγανε;

B.N. Στο σπίτι, δε' να πάνε να πάρουνε τη νύφη. Εσέρνανε το γαμπρό, αγκαλιά οι δικοί του, συνεπαρσά που λένε. Δεν έχετε ακούσει περί συνεπαρσά! Λοιπόν ακολουθούσε συνεπαρσά ο κόσμος, τα αδέρφια τση νύφης ή του γαμπρού, τότε κρατούσαν έτσι, αγκαλιά, τα όργανα μπροστά. Μέσα η νύφη κλειδωμένη στο σπίτι και της λέγανε πρώτα τσι μαντινάδες τση νύφη αφού λένε και μετά έβγαινε η νύφη την παρελάμβανε ο γαμπρός και τσι πηγαίναμε στην εκκλησία και γίνονταν το μυστήριο.

Ερ. Πηγαίνοντας στην εκκλησία παίζατε λύρα;

- B.N. Πώς δεν παίζαμε; Και όταν πηγαίναμε στο σπίτι με την συνεπαρσά για να πάρουμε τη νύφη και το γαμπρό. Πάντα ο γαμπρός πάει να πάρει τη νύφη βέβαια, επαίζαμε μπροστά και ακολουθούσανε οι άλλοι και ο γαμπρός ή η νύφη... ο γαμπρός μάλλον να πάνε να πάρουνε τη νύφη.
- B.K. Αυτό γίνεται ακόμα και τώρα.
- B.N. Αυτό γίνεται ακόμα και τώρα.
- Ερ. Χορό έξω από την εκκλησία στήνατε;
- B.N. Απαραιτήτως. Κύκλος εκεί, μεγάλος. Συρτά, μόνο βέβαια γιατί ήθελε να χορέψει όλοι οι συγγενείς τη νύφη. Και τώρα γίνεται βέβαια, αλλά δεν... γίνεται στην εκκλησία απ' όξω. Στα κέντρα όμως γίνεται και τώρα, χορεύουνε όλοι οι συγγενείς τη νύφη. Εμείς παίζαμε τση νύφης το χορό, πρώτα στην εκκλησιά και το βράδυ πάλι όπου δε' να γίνεται το γλέντι, αλλά στην εκκλησία απαραιτήτως. Να κάτσουμε να παίζουμε εκεί πέρα μια ώρα, μέχρι μετά δε' να συνοριστούνε το μαντήλι ποιος θα πάρει τση νύφης το μαντήλι, γιατί ο τελευταίος αφού θα σταματήσει ο χορός παίρνει τση νύφης το μαντήλι, ναι και παίζανε δυο ώρες εκεία. Και όταν δε' να συνοριστούν το μαντήλι ήταν άλλος εκεία και μπορεί να χορεύει και πέντε φορές. Και να τον πάρουν τώρα και... εγώ επαγγελματικά δεν έκανα ποτέ μα εννοείται τι, να ζηλέψω τα λεφτά... ήθελα και εγώ να βγάλω το μεροκάματο. Όταν όμως δε' να γίνει το συνορισό αφού λένε.
- Ερ. Το;
- B.N. Το συνορισό του μαντηλιού, ποιος θα το πάρει ...
- Ερ. Το συνορισό.
- B.N. Να συνοριστούνε ποιος θα το πάρει.
- Ερ. Ναι.
- B.N. Γιατί δε να χορεύω εγώ π.χ. και να γλακά να πεταχθεί να μου πάρει το μαντήλι αυτό, να χορεύει αυτός. Απαγορεύεται όμως να πάρει το μαντήλι να φύγει. Σου λέει ποιος θα πάρει το μαντήλι, γλακά, κάνει ο άλλος στριψά και φεύγει αυτός και χόρευε αυτός. Και άμα φθάνει στο συνορισό ποιος θα πάρει το μαντήλι ήταν κάποιος και πέντε και έξι φορές και τότε και τα όργανα οικονομούσαν και πολλά λεφτά. Γιατί κάθε φορά που δε να που τση πάει, είναι ετσά το σόι του..., ε, πλήρωνε τα όργανα. Κατάλαβες;

Ερ. Μάλιστα.

B.N. Εγώ ποτέ μου, στο λόγο της τιμής μου, να κάνω το σταυρό μου, δεν ζήλεψα. Εγώ ήθελα να βγάλω το γλέντι σωστό, ωραίο, να μείνει ευχαριστημένος ο κόσμος και κατά τα άλλα ήθελα και εγώ να βγάλω το μεροκάματο μου, εντάξει. Δεν πηγαίναμε δηλαδή για πολλά, πώς να στο πω. Και όμως εβγάζαμε γιατί ήταν και τα λεφτά καλά τότε.

Ερ. Πότε αρχίσατε να πηγαίνετε σε μαγαζιά; Ποια εποχή;

B.N. Είπαμε ότι από δεκαπέντε χρονών, όχι στα μαγαζιά, δεν έπαιζα βέβαια σε κέντρα, σε συγκεντρωτικούς χώρους, από δεκαπέντε χρονών, από δεκαεφτά - δεκαοχτώ χρονών και ύστερα όμως έπαιζα στα μαγαζιά, έπαιζα σε κέντρα, έπαιζα τσι γάμους, έπαιζα στις βαφτίσεις σε όλα τα... απού γίνονται να πούμε εκείά γύρω - γύρω τα χωριά. Σε όλες τις δεξιώσεις, πώς να το πούμε, πανηγύρια, αυτά, έπαιζα.

Ερ. Στο Ηράκλειο;

B.N. Στο Ηράκλειο επήγαινα σε γάμους. Στην Αλικαρνασσό είχα πάει εκείά σε γλέντια, ήταν γάμοι, στο... σε κέντρο στο Ηράκλειο δεν έπαιζα ποτέ. Στα Χανιά έπαιζα σε κέντρα, χανιώτικους γάμους έχω κάνει πολλούς καμωμένους, ρεθεμνιώτικους από παέ πάρα πολλούς, αυτά.

Ερ. Έχετε παίξει σε μαγαζιά, έτσι;

B.N. Δεν επήγα, δεν μ' αρέσανε αυτά.

Ερ. Δεν σας αρέσανε. Γιατί;

B.N. Εγώ τότε στο λόγο μου, σε όλους αυτούς το ελέω. Μα δεν μ' αρέσανε. Να πάω στο μαγαζί τώρα με καλέσανε, χωρίς γιορτή, χωρίς γάμο, χωρίς δεξίωση να πούμε ας υποθέσουμε, μόνο πάει να οικονομήσει στο μαγαζί, εντάξει. Ωραία να οικονομήσει ο άνθρωπος, δεν λέω το αντίθετο και καλά κάνουνε και πάνε, εμένα δεν μ' άρεσε και δεν πήγα.

Ερ. Μάλιστα.

B.N. Δηλαδή, να μην πω ψόμματα, σε ούλη τη σαιζόν από έκανα τον οργανοπαίκτη να 'τανε δύσκολο και με μεγάλη υποχρέωση να πάω σε ορισμένα κέντρα απού ήτονε, είχα υποχρέωση να πάω εκεί πέρα, όπως εδώ ήτανε του Λεμονάκη είχα πάει κάνα δυο φορές, όπως το «Τρεχαντήρι»

στο..., τώρα το έχουνε χαλάσει, πέρα το «Τρεχαντήρι» στο Ρέθυμνο, όπως τα «Βραχάκια» στα Χανιά, και σε άλλα κέντρα εκείά πέρα, ναι, αυτά.

Ερ. Στην Αθήνα;

Β.Ν. Στην Αθήνα σε γάμους.

Ερ. Σε γάμους.

Β.Ν. Δεν επήγα εγώ σε μαγαζιά είπα πως δεν επήγα.

Ερ. Όχι, σε γάμους. Στην Αθήνα παίζατε σε γάμους;

Β.Ν. Με τους γάμους, όχι πολλούς βέβαια, άμα θε να με καλέσουνε όμως επήγαινα.

Ερ. Ευχαριστίσασταν περισσότερο όταν παίζατε στην Αθήνα ή στην Κρήτη;

Β.Ν. Δεν κατάλαβα τι λες! Μοιάζει η μέρα με την νύχτα; Δεν μοιάζει. Κρήτη, άσε μωρέ την Κρήτη θα λογαριάσεις. Μα δεν βλέπεις ίντα γίνεται; Χορεύουν σωστά, μερακλήδες ανθρώποι, γελαστοί, ε, άλλο η Κρήτη και άλλο... Το γλέντι τση Κρήτης δεν υπάρχει ποδές, κατά τη γνώμη μου. Όχι επειδής είμαι, ήμουνα λυράρης, το γλέντι τση Κρήτης, αν είναι καλοί οι οργανοπαίκτες, και να έχει και μερακλήδες μέσα, δεν υπάρχει άλλο!

Ερ. Αρχικά ήσασταν τσαγκάρης κύριε Νίκο;

Β.Ν. Πώς;

Ερ. Αρχικά ξεκινήσατε ως τσαγκάρης για επάγγελμα;

Β.Ν. Η πρώτη μου δουλειά ήταν τσαγκάρης.

Ερ. Πόσα χρόνια;

Β.Ν. Οκτώ με δέκα χρόνια επήγαινα στο Τ.Ε.Β.Ε. Και έκανα και το λυράρη βέβαια, ναι. Και η πρώτη μου δουλειά ήτανε τσαγκάρης και λυράρης. Αλλά πες, η πρώτη - πρώτη ήτανε, γιατί επήγα σε μια σχολή στην Λέρο και μετά ήτανε ένας χωριανός τσαγκάρης και πήγα και μάθαινα εκείά, κάνα δυο χρόνια. Και μετά άνοιξα δική μου δουλειά και έπαιζα και τη λύρα, βέβαια. Αλλά μετά, όπως εξελίσσονται οι καταστάσεις εβγήκαν τα έτοιμα, τότε δεν υπήρχανε, δεν ήτανε έτοιμα τα παπούτσια, τα υποδήματα κι αυτά, τα φτιάχνανε στους τσαγκάρηδες, και εγώ έκανα και νυχτερινά. Δούλευα και τη νύχτα καμιά φορά. Και ερχότανε όλοι που λες, γιατί δεν υπήρχανε τα έτοιμα. Σιγά - σιγά όμως εξαπλώσανε τα εργοστάσια, τα έτοιμα, ξέρω 'γω τι, η δουλειά έπεσενε, και εκεί που έκανα το τσαγκάρη, ωπ, ήταν ένα

μαγαζί δίπλα, κολλητά. Και νοικιάζω το μαγαζί και έκανα και το μαγαζί και το τσαγκάρικο και τη λύρα, τότες σας.

Ερ. Το μαγαζί ήταν καφενείο;

Β.Ν. Καφενείο, κρεοπωλείο ήταν, το συνέχιζα πολλά χρόνια.

Ερ. Καφενείο από πότε μέχρι πότε είχατε;

Β.Ν. Καφενείο από το '65. Αρχισα το καφενείο της Φωτεινής της Κωστίναινας, από κει μετά χτίσαμε το δικό μας.

Ερ. Ναι.

Β.Ν. Απ' το '65 μέχρι το '95, το καφενείο το κάνω ακόμα, αλλά άφηκα τη λύρα μετά να πούμε, γιατί βγήκανε τα παιδιά. Με καλούσανε εμένα σε γλέντια μετά, αλλά τον έστειλα τα παιδιά. Στα Σφακιά, με καλέσανε μια φορά στη Χώρα των Σφακιών, ένας Τσιριντάνης, να πάω το λοιπόν. «Όχι» λέει, «να μην έρθουν τα παιδιά, δεν τα θέλω, δεν τα γνωρίζω». «Βρε» του λέω... «οη!, οη!» «Εγώ θα στα στείλω και την άλλη μέρα θα μου πεις», του λέω εγώ. Αυτός ήτανε φίλος μου θα και είχα το θάρρος και τση πέμπω τον Κωστή και τον Μανόλη και ύστερα μου λέγανε, «μπράβο ρε Νικολή, μπράβο ωραία, ωραία», τέλος πάντων, τι να σου πω; Μου τυχαίνανε μετά γλεντάκια, αλλά τα κοπέλια, έπεμπα εγώ τα παιδιά, ε! και τα παρέτησα αυτά.

Ερ. Εσείς γιατί κάνατε πίσω; Θέλατε να δώσετε τόπο, ας πούμε, χώρο στα παιδιά;

Β.Ν. Είχα κουραστεί κιόλας, γιατί έκανα χίλιες δουλειές, πολλά ξαγρύπνια και βγήκανε και τα παιδιά.

Ερ. Ναι.

Β.Ν. Αυτά.

Ερ. Διδάξατε τον κύριο Κώστα να μάθει λύρα; Του είπατε πώς να κρατάει το όργανο;

Β.Ν. Έλα να σου πω. Και ο Κώστας και ο Μανόλης ήταν πολύ μερακλήδες.

Ερ. Ναι το ξέρω, είναι γνωστό.

Β.Ν. Εγώ όπως είπα για μένα η μάνα μου που μου έλεγε, «άσε μωρέ τα όργανα και άστα τα βιολιά και να πας να μάθεις γράμματα» και εγώ δεν ήθελα να μάθει τη λύρα ο Κωστής. Ήθελα να μάθει γράμματα να μην πάει να

ξαγρυπνά και αυτός αλλά εδά βέβαια ετσά που είναι οι καταστάσεις καλιά και έμαθεν κι αυτό. Στην αρχή δηλαδή λέω προτού να πάρουνε, λέω όχι... και τον Μανόλη και τον Κωστή. Αλλά αφού είδα ότι δεν γίνεται αλλιώς, ένιωσα ότι έχουν μέσα τους αυτό το άλλο τση μουσικής, δηλαδή να μάθει, πώς να το κάνουμε και λέω εγώ «άστα τα κοπέλια τση γυναίκας μου, εξά τους». Και ότι δε' να πάω εγώ σε γνωστούς, τον έσερνα. Και τον Μανόλη βέβαια, καμιά φορά, όχι και τσι δυο. Τούτον εδώ τότε πολυπήρα πιο πολλές φορές τον Κωστή, και το Μανολιό τον επήρα πολλές φορές βέβαια. Ναι και τι... αφού εφτάξανε εκείά που φτάξανε ή να μάθουνε σωστά και τσι έδειχνα. Δεν τον έμαθα εγώ ποτέ να τότε πω έτσι και κάνετε, και έτσι θα κάνετε. Τσι 'σερνα, αλλά αφού το 'χεις μέσα σου, είναι έμφυτο, γι' αυτό και είναι οι οικογένειες απού λένε, μουσική οικογένεια, γιατί είναι οικογένειες, κατάλαβες; Και άμα ένας ξέρει... Δηλαδή αυτοί είχανε το ζήλο μου, το πάθος μου για να μάθουνε, δεν είναι ανάγκη να τότε πω ίντα θα κάνουνε. Κατάλαβες!

Ερ. Ναι.

Β.Ν. Με παρακολουδούσαν όμως. Και μόνο αυτός μου λέει μια φορά, έπαιζε εδύ και όπως έπαιζα και γινότανε γλέντι δυνατό να πούμε, τάκα - τάκα τα δάχτυλα και λέει αυτός, «πού να κάνω» λέει «εγώ τέτοια πράματα»! Ε, ναι κοπέλι ήτανε βέβαια, κατάλαβες. «Πού να κάνω» λέει «εγώ τέτοια πράματα»! Και όμως εδά είναι πλια καλά δέκα φορές παρά εμένα. Κατάλαβες; Όλα γίνονται άμα έχεις την δέληση και άμα έχεις την όρεξη, το ένστικτο, αυτά.

Ερ. Ο κύριος Μανόλης σας συνόδευε ποτέ;

Β.Ν. Τελευταία ο Μανολιός με συνόδευε πολλές φορές. Και τώρα άμα παίξω ποδές, όχι σε γλέντια δεν πάω εγώ, αλλά αν παίξω με συνοδεύει ο Μανόλης. Αλλά τελευταία και εδύ στο Ρέθυμνο, το έπαιρνα μικιό βέβαια, αλλά έπαιζε καλό λαούτο, ήταν μικιός αλλά έπαιζε λαούτο. Είχα πάει στο Κλαψινού, εκείά μια φορά και κάνω εκείά μια - δυο μέρες, γιατί ήτανε Απόκριες, και μας είχανε καλέσει και παίξαμε εκείά στο κέντρο να πούμε και κάναμε δυο μέρες. Όχι, Πρωτομαγιά ήτανε. Πρωτομαγιά πρέπει να ήτονε, όχι μωρέ, Απόκριες ήτονε και ξαναπήγαμε την Πρωτομαγιά και

παίξαμε δυο μέρες. Κυριακή των Απόκριων και την Καθαρά Δευτέρα, δυο μέρες, γιατί ερχότανε κόσμος πολύς από τα Χανιά, από 'δω από 'κει, σα τουρίστες να πιούμε και γυρίζανε, κυκλοφορούσανε. Και τον είχα πάρει πολλές φορές τον Μανόλη εγώ και σε γάμους. Στην... τον επήρα εγώ σε ένα ωραιότατο γάμο κι έπαιζε καλιά πάρα τον πρώτο λαουτιέρη μου που είχα και σε πολλούς άλλους που είχα.

Ερ. Παίζατε με δυο λαούτα;

Β.Ν. Ποτέ. Απίς όμως το κοπέλι άρχιζε, έβγαινε ο Μανόλης, τον έπαιρνα τον Μανόλη και δεύτερο λαούτο να πούμε, όχι παιδιά, έτσι μόνο για να πάρει τον αέρα τση δουλειάς.

Ερ. Εσάς σας άρεσε με ένα λαούτο να παίζετε;

Β.Ν. Όταν έχεις καλό λαούτο, κατά τη γνώμη μου τη δική μου, γιατί να, έχω εγώ τον Μανόλη δεν θέλω ούτε ορχήστρες ούτε λαούτα, ούτε πώς τα λένε γλαμπατσιμπανα απού χτυπούνε πράμα. Να συ, όπως τότες σας είχαμε τον Μαρκογιάννη, εδά και αυτός, αλλά αυτός ήτανε τση εποχής να πούμε ήτανε καλός. Άμα έχεις ένα καλό λαούτο, τι τα θες τα υπόλοιπα! Αλλά εδά εμάθανε έτσι και αν έχει ο ένας κιθάρα, και αν έχει τουμπερλέκι και αν έχει κι αν δεν έχει, πώς και πώς τα λένε και μάθανε που είναι τέσσερα - πέντε όργανα. Εμένα με ευχαριστεί καλλιιά ένα καλό λαούτο, ας είναι δυο ρε παιδί μου, δίνει πλια ζωή το δεύτερο λαούτο. Αλλά να παίζουνε και οι δυο.

Ερ. Στο καφενείο που είχατε παίζατε λύρα;

Β.Ν. Εμείς το καφενείο που είχαμε, το πρώτο, ενοίκιαζα, ήταν μικρό και δεν εχωρούσε. Όμως, όσο μικρό και ήταν το καλοκαίρι, είχα φτιάξει απ' όξω με καλάμια, μια εξώστη και έκανα ορισμένες δεξιώσεις εκεί πέρα, γλεντάκια καμιά φορά αλλά μετά με βοήθησε ο Θεός εμένα και οικοδόμησα και έκανα ένα καλό μαγαζί, ήταν 104 τ.μ. μέσα, με απ' όξω μεγάλη αυλή με τον δρόμο από κάτω που επήγαινε κάτω, αμαξωτός δρόμος βέβαια, ωραίος, στο μαγαζί. Και έκανα γλέντια και έβανα φώτα απ' έξω, γεμάτο το μαγαζί, γεμάτη η αυλή, γεμάτοι οι δρόμοι, οι μεγάλοι, μπορεί να ήτανε χίλιοι άνθρωποι. Κι εκεία πέρα έκανα μεζέδες, ιστορίες, είχαν τα φέιγ βολάν, μα κόσμος. Έκανα γάμους.

Ερ. Παίζατε εσείς;

- B.N. Εγώ, και μετά επαίζανε αυτοί άμα μεγαλώσανε και έκανα εγώ τσι άλλες δουλειές, γιατί όταν έπαιζα εγώ, εγκαταστήναμε πρώτα το μαγαζί με τη γυναίκα μου, Θεοπίστη τη λένε.
- Ερ. Α! ωραίο όνομα.
- B.N. Ναι. Και φτιάχναμε τα πάντα, και γι' αυτό κουραζόμουνα και μετά να κάθομαι και όλη νύχτα να παίζω, ήτανε κούραση, μεγάλη. Ναι. Και κάνουμε μετά ένα καλό μαγαζί, χώρο καλό και είχαμε πάρα πολλά γλέντια και δεξιώσεις μέσα.
- Ερ. Άλλους λυράρηδες, εκτός οικογενείας φέρνατε;
- B.N. Όχι. Εμείς φέρνουμε λυράρηδες ξένους και δεν παίρνουν τα παιδιά, όταν έχομε δικό μας... δική μας δεξίωση, γάμο, βάφτιση ή πράμα, θέλουνε τα παιδιά να φέρουνε ξένα γι' αυτοί, κατάλαβες; Δεν παίζουνε στις δεξιώσεις τις δικές μας, δεν παίζουνε. Ούτε αυτοί, ούτε εγώ. Αλλά στο δικό μου το μαγαζί πάλι τότε δεν έφερνα ξένους αφού ήμασταν... εγώ να πούμε, γιατί να φέρω ξένο; Και μετά μεγαλώσανε τα παιδιά και έπαιρνα τα παιδιά.
- Ερ. Τώρα πώς βλέπετε την εξέλιξη της Κρητικής μουσικής;
- B.N. Η εξέλιξη... Ορισμένοι νέοι, ορισμένοι, όχι όλοι, πάνε να ξεφύγουνε από το παραδοσιακό, πάνε να ξεφύγουνε από το παραδοσιακό. Εγώ ακούω τώρα στην τηλεόραση, βλέπω στην τηλεόραση, βλέπω στους σταθμούς ακούω κάτι πράματα, να με συγχωρείτε, με συγχωρείτε, ξέρω εγώ, αηδιάζω, συγγνώμη που το λέω έτσι. Δεν είναι αυτές μουσικές, τίποτα που να ξεφύγει... άμα ξεφύγει από την πραγματική παράδοση, δεν σου λέω να μείνει πάντα εκεί, να δημιουργήσει και κάτι, αλλά να είναι, να είναι, να μοιάζει στην παράδοση απάνω, κατάλαβες! Όχι κάτι, με συγχωρείτε, αηδίες που φτιάχνουν ορισμένοι, λοιπόν, γιατί έχομε και καλούς παιχταράδες, καλά παιδιά δηλαδή στη ηλικία του Κωστή και πλια μεγαλύτεροι και πλια μικροί, απού είναι πλια παλιοί από μας, εννοείτε, που μοιάζουν πλια των παλιών, δηλαδή είναι από τους νέους απού βγαίνουν τώρα, ε, ναι και έχουνε δημιουργήσει ωραία πράματα, κι έχουν περισσότερο ρεπερτόριο στο παίξιμο, είναι και νέοι ακόμα αυτοί, δημιουργητές είναι ορισμένοι, είπα ορισμένοι, γιατί ορισμένοι πάνε να ξεφύγουνε από την

παράδοση. Αυτοί να μην τους καλούνε, να μην τους αφήνουν να παίζουνε στην τηλεόραση, ούτε στο...

Ερ. Αν ήταν στο χέρι σας θα βάζατε ας πούμε λογοκρισία σε κάποιους, όπως λέτε να μην τους αφήνουν;

Β.Ν. Όχι. Αν ήταν στο χέρι μου...

Ερ. Σας πειράζει τόσο πολύ δηλαδή που...

Β.Ν. Δεν με πειράζει, ο καθένας μπορεί να κάνει ό,τι θέλει, εγώ όμως που ξέρω από μουσική, με ενοχλεί.

Ερ. Σας ενοχλεί;

Β.Ν. Ναι, και κλείνω την τηλεόραση, κλείνω το... ή δεν βάνω το δίσκο ή δεν ξέρω τι, βγάνουνε κασέτες και αυτά, άσχετα πράματα, δεν τα βάνω καθόλου. Αν ακούω, λέω στο διάολο λέω από μέσα μου, κλεισ' την τηλεόραση, δηλαδή αν δεν ακούσεις κάτι που να σε αρέσει, τι να κάνεις;

Ερ. Παλιά τι σκοπούς παίζατε;

Β.Ν. Όλα τα κομμάτια που παίζω και τώρα τα έπαιζα και παλιά.

Ερ. Υπάρχουν σκοποί που εξαφανίστηκαν;

Β.Ν. Για μένα αυτούς που έμαθα από την αρχή μέχρι τώρα δεν έχουν εξαφανιστεί, δηλαδή... πολλοί εξαφανίζονται, σκοποί. Γιατί θα γράψει ένα δίσκο ο Κωστής ή ο Σκορδαλός μια φορά ή ο Μούντης ή ο Κλάδος ή ο οποιοσδήποτε από τους νέους σε κάθε δίσκο, μπορεί να επικρατήσει ένα ή δύο κομμάτια, με κατάλαβες;

Ερ. Ναι.

Β.Ν. Αυτά γράφονται γιατί είναι σπουδαία, είναι ωραία και παραμένουν. Άλλα όμως που δεν είναι όπως..., τα άλλα κομμάτια που έχει ο δίσκος, π.χ. ένα - δυο που θα προοδεύσουν, ε! τα άλλα, σιγά - σιγά σβήνουν.

Ερ. Λαζώτη παίζανε παλιά;

Β.Ν. Επαιζανε.

Ερ. Αγκαλιαστό είχανε;

Β.Ν. Εκείνο να δεν τον εξέρω.

Ερ. Πρινιώτης;

Β.Ν. Εγώ... όχι. Σου λέω έπαιζα το λαζώτη απού λες, συρτά κρητικά, καλαματιανά, ευρωπαϊκά.

- Ερ. Τα ευρωπαϊκά διαρκούσαν πολύ;
- Β.Κ. Πεντοζάλη, σούστα.
- Β.Ν. Τα ευρωπαϊκά ήτανε, άμα θέλανε, γιατί συνέχεια έκανα παραγγελίες, συρτά, συρτά, συρτά, συρτά, ε! ναι, θα πω στο μεγάφωνο εδά τελευταία, στην αρχή δεν είχαμε, μέχρι λίγα χρόνια που σταματήσαμε τα ευρωπαϊκά...
- Ερ. Ναι.
- Β.Ν. Ότι «συγγνώμη βρε παιδιά να διακόψουμε τις παραγγελίες να παίξουμε και κάτι άλλο να πούμε, να παίξουμε ένα ευρωπαϊκό», να πιάσομε, εκατό ντάμες, πενήντα, σαράντα ντάμες εννοείται ζευγάρια, ανάλογα και το χώρο.
- Ερ. Κάνατε ντάμα – μπουφέ;
- Β.Ν. Αν εκάναμε!
- Ερ. Είχατε και λουκούμια;
- Β.Ν. Στου παππού μου το μαγαζί. Εκειά ήταν το ντάμα – μπουφέ. Το θυμάμαι, δηλαδή εκειά γιατί μετά που... άρχισα και έφευγα εγώ να πούμε, το ντάμα – μπουφέ δεν υπήρχε. Ύπήρχε ένα άλλο, μα σας εκουράζω εγώ τώρα.
- Ερ. Εμένα δεν με κουράζετε, εσείς να μην κουράζεστε.
- Β.Ν. Εγώ δεν κουράζομαι, γιατί τα θυμάμαι. Πολλές φορές γινότανε το εξής. Κάποιος άνθρωπος αγαπάει τον οργανοπαίκτη, τους οργανοπαίκτες και αγαπά τη μουσική και αυτό χωρίς να τότε ξέρεις καθόλου και να τότε γνωρίζεις, εμένα μου τύχαιναν πολλές περιπτώσεις, μπορώ να σου πω και μια περίπτωση στον Μέρωνα. Έπαιζα σ' ένα μαγαζί και το λέγανε «Ρομάντζο» το λέγανε εκειά στο Μέρωνα, είχε μια αυλή καλή καλοκαίρι του Αγίου Παντελεήμονα, το μαγαζί μεγάλο, χώρος μεγάλος, ωραίος τόπος, χορεύει ο κόσμος εκειά, γεμάτος ο κόσμος και μια δόση έρχεται ένα αυτοκίνητο γεμάτο, λεωφορείο τότε. Ήταν εκείνα τα κουτρουλά λεωφορεία, μα εσείς δεν τα φτάσατε καθόλου, ήτανε καιμιά τριάντα άτομα, κι ήταν όλοι μερακλήδες. Και κατεβαίνουνε εκειά πέρα, ήταν μερακλήδες, τον άρεσε λοιπόν. Και κάθονται και κάνουν το εξής που λες. Να σας επώ χωρίς να τότε πει κανείς πράμα, έλα να σηκωθούνε το ευρωπαϊκό να πιάνουνε και απίς θωρρούμε είκοσι, πενήντα ζευγάρια να πιάσει να κάμει ετσέ, να πάνε στα όργανα, «οι καθαλιέροι στα όργανα». Μα δυνατά βέβαια. «Οι

καβαλιέροι στα όργανα». Και κάνανε σειρές, θε' να περνούνε, ορισμένοι δεν επερνούσανε και λέει «είπα, οι καβαλιέροι στα όργανα».

Ερ. Να δώσουν δηλαδή.

B.N. Και περνούσαν και πλερώνανε όλοι και χορεύανε, αυτό το είχανε παλιά μια φορά. Όχι πως τσι βάζανε όλοι, οι μερακλήδες τα κάνανε αυτά.

Ερ. Οι μερακλήδες.

B.N. Κατάλαβες! Και το ντάμα - μπουφέ, άμα εχορεύουνε ευρωπαϊκό, πιο παλιά βέβαια, γιατί τελευταία δεν το κάνανε, να σταματήσει το ευρωπαϊκό, λέγανε «ντάμα - μπουφέ» και έπαιρνες την κοπελιά απού πήγαινε στο μπουφέ και την κέρναγες ό,τι ήθελε.

Ερ. Τι ευρωπαϊκά παίζατε; Τι ευρωπαϊκά παίζατε; Βαλς...;

B.N. Είπα βαλς.

Ερ. Ποια βαλς;

B.N. Έχει πολλά τραγούδια το βαλς.

Ερ. Ας πούμε τα Κύματα του Δουνάβεως τα έπαιζε η λύρα;

B.K. Ναι, αμέ. Ρώτηξε τον να σου πει.

Ερ. Τα έπαιζε, ε;

B.N. Πώς...!

B.K. Θαυμάσια.

Ερ. Ταγκό;

B.N. Ορίστε;

Ερ. Ταγκό;

B.N. Ταγκά πολλά τραγούδια, πολλά.

Ερ. Ήταν και μια ευκαιρία να σμιζούνε οι άνδρες με την κοπέλα τους, ας πούμε, ο άνδρας...

B.N. Κομπαρσίτες, κάτι άλλα, δικά μας τραγούδια παίζαμε εμείς, είχα πολλά σου λέω, πολλά, αλλά τώρα τα παρέτησα, τα ξεχνώ κι εγώ, ναι, τι θέλατε να μου πείτε;

Ερ. Τα ήθελε ο κόσμος, ήθελε να πιάσει για λίγο την κοπελιά του ας πούμε;

B.N. Ε! ναι πάντα αυτά γίνονται. Αλλά τότε δεν είναι όπως τώρα με συγχωρείτε να πούμε, που υπάρχουν τση κακομοίρας και πάνε στα φανερά και σε αυτά. Τότε για να δει μια κοπελιά, έπρεπε να κάνει μεγάλες προσπάθειες και

πώς να γίνει, εκείνη την εποχή παλιά, πολύ παλιά. Και είχανε, άμα αγάπαγες καμιά λέει, σου λέει ίντα έχει εκείνος σας, κρυφά βέβαια, αλλά να μην ακουστεί πράμα, ε, και βρίγχανε ευκαιρία στο χορό και δε' να πάνε και «χορεύετε δεσποινίς»; Θε' να σηκωθεί βέβαια ο πόθος ήταν αυτός, τα είχανε κουβεντιασμένα και πιάνανε τις ντάμες, ωραία πράματα ήτανε τότε.

Ερ. Έπαιρνε την άδεια από τον πατέρα αν ήταν κι αυτός εκεί;

B.N. Όχι, όχι. Δεν απαγορευόταν πως δε' να χορέψει. Καμιά φορά όμως εγίνονταν, όχι όμως όλοι, δεν απαγορευόταν να πάρεις την κοπέλα να χορέψεις. Εμπορεί μετά να της πει ο πατέρας της ότι «με αυτόν που χόρεψες να μην ξαναχορέψεις». Με κατάλαβες; «Με αυτόν που χόρεψες να μην ξανά χορέψεις», άμα δεν του άρεσε κάτι. Ναι. Ε, και βρίγχανε ευκαιρία τότε με τα ευρωπαϊκά και ήπιανε ο καθένας την κοπέλα αφού ήθελε να αυτό και χορεύανε.

Ερ. Τα όργανα πού καθόντουσαν; Καθόντουσαν στην άκρη ή στη μέση;

B.N. Εμείς τα όργανα, είχαμε εξέδρες τώρα τελευταία, από την αρχή όταν μάθαινα, δεκαπέντε, μέχρι τριάντα χρονών, είκοσι πέντε - τριάντα χρονών, μια είκοσι πέντε χρονών, εκατόμαστε στη μέση στο... στις καρέκλες. Αυτός εδώ, εγώ εδώ. Και κύκλος να πούμε.

Ερ. Γύρω - γύρω;

B.N. Γύρω - γύρω και από πάνω αλλά δεν ακούγονταν τα όργανα, γιατί δεν είχαμε μηχανήματα. Ε! Ναι. Μετά έκαμε εξέδρες, όπως και τώρα, γινότανε από τριάντα χρονών και πάνω να πούμε, μέχρι αφού τελείωσα την καριέρα μου με λίγα λόγια, είχαμε τα μηχανήματα, εκάναμε, φτιάχναμε εξέδρες. Δεν θα ξεχάσω μια φορά, εμείς τις φτιάχναμε μοναχοί μας τις εξέδρες, δηλαδή δε' να παίζουμε κάπου, δε' να τωνα πούμε «φτιάξετε εξέδρες να κάτσουμε». Να μην καθόμαστε χάρω, ναι, και φτιάχναμε, αλλά μια φορά μου έκανε στην Καρωτή, ένας Σταγάκης.

Ερ. Οργανοποιός;

B.N. Όχι.

Ερ. Σταγάκης...;

B.N. Συγγενείς, με καλέσανε ένας Σταγάκης, Μιχάλης Σταγάκης από την Καρωτή, επάντρεψε ένα παιδί του και με καλέσανε και πήγα. Ωραιότερο

πράμα δεν είχα δει ως τότε, τότες σας, βέβαια, γιατί εδά είναι όλα ωραία. Και πάμε στην εκκλησία Κωστή, εσύ θα έχεις πάει και ξέρεις, εκείνη την εποχή ήτανε, ένα πράμα, να δωρρείς την εκκλησία να έχουνε φτιάξει μια τιμιεντένια εξέδρα, επίτηδες για τσι γάμους και αυτά, στρωμένη έτοιμη, επήγαμε να παίξουμε εκείά πέρα και κάνανε το χορό της νύφης, εμείς δεν επαίξαμε χάμω, εκείά. Μα βγήκαμε στην εξέδρα απάνω, τα είχανε έτοιμα, κανονισμένα αυτοί, δηλαδή... Ναι, μετά την φτιάχναμε εμείς, εμείς δε' να την φτιάξουμε οι ίδιοι, να πούμε «εκείά που δε' να παίξουμε να φτιάξετε μια εξέδρα να κάτσουμε απάνω».

Ερ. Σας άρεσε καλύτερα;

Β.Ν. Ε, ασφαλώς. Και αμ, ίντα χάμε τώρα! Αλλά εμείς περάσαμε πολλά μέχρι να τα περάσουμε όλα εκείνα τα παλιά.

Ερ. Νομίζετε ότι ο κόσμος ήξερε να γλεντίζει καλύτερα τότε;

Β.Ν. Μπορώ να σου πω ότι ετότε όλος ο κόσμος εγλέντιζε ωραία, αλλά ήτونه που τελευταία κατίντιζε βαρετό λιγάκι, γιατί «μην φύγετε και κάτσετε» και ένα, δύο ημέρες επαίξαμε... Κι εχορεύανε όμως τότε και αυτά. Αλλά τώρα δεν χορεύουνε όλοι, αλλά αυτοί που είναι μερακλήδες αυτοί χορεύουνε πιο καλύτερα, γίνονται πιο καλύτερα γλέντια, πιο μεγάλα γλέντια, χορευταράδες. Και τότε δεν ήτανε χορευταράδες, δε' να πούμε ένας... «τον πούστη πώς χορεύει, τον κερατά πώς χορεύει» από τον τάδε... Εδά είναι όπου και αν πας χορευτάδες, δηλαδή μπορώ να σου πω ότι τώρα γλεντίζουν πιο καλύτερα, επειδή είναι πλια χορευτάδες, πια αντρανιστοί αδρώποι, αυτά. Αλλά και τότε, δε' να πιάσει ένα πεντοζάλη να παίξω ένα πεντοζάλη, να πιάσει ένας κύκλος, ωραίο πράμα και να τραγουδάνε και να βλέπεις.

Ερ. Μάλιστα. Σας ευχαριστώ πάρα – πάρα πολύ, ήταν τιμή για το πρόγραμμα που συμμετείχατε και μας δώσατε αυτά τα σημαντικά στοιχεία.

Β.Ν. Και εμείς ευχαριστούμε πολύ που μας φωνάξατε και ήρθαμε εδώ.

Ερ. Τι λέτε τώρα! Τιμή μας.